

Глібо Сергій Васильович
директор НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID 0000-0003-3398-9276
Завадська Ангеліна Тимурівна
молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВИХ ПАРКІВ В УКРАЇНИ

Сьогодні відбувається активний розвиток інноваційної діяльності. Особливої важливості у цьому аспекті набуває проблематика правового регулювання функціонування суб'єктів інноваційної інфраструктури, одним з найбільш поширених з яких є науковий парк. Важливим є усунення колізій в нормативно-правових актах як загальної так і спеціальної дії, з метою забезпечення ефективного функціонування зазначених інноваційних суб'єктів.

Ключові слова: науковий парк, проєкт закону, інноваційна інфраструктура, національна інноваційна система.

Today there is an active development of innovative activity. Particularly important in this aspect is the problem of legal regulation of the functioning of the entities of innovative infrastructure, one of the most common of which is the science park. It is important to eliminate conflicts in regulations, both general and special, in order to ensure the effective functioning of these innovative entities.

Keywords: science park, draft law, innovation infrastructure, national innovation system.

На сьогоднішній день актуальним є питання удосконалення інноваційного законодавства. В цьому аспекті привертає увагу привертає увагу проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про науковий парк «Київська політехніка» (щодо забезпечення інноваційного розвитку шляхом залучення інвестицій в створення інфраструк-

турних об'єктів наукового парку) реєстр. № 2619 від 18.12.2019 р. (далі – Проект Закону).

З метою здійснення аналізу положень зазначеного законопроекту та можливих наслідків його прийняття були використані наступні нормативно-правові акти:

– Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 23.07.1996–1996 р., № 30, стаття 141 (дата звернення: 25.01.2020);

– Цивільний кодекс України: Закон України IV від 16.01.2003 № 435-. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356 (дата звернення: 25.01.2020)

– Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436- IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. (дата звернення: 25.01.2020)

– Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 36, ст. 266. (дата звернення: 25.01.2020)

– Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.166. (дата звернення: 25.01.2020)

– Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. (дата звернення: 25.01.2020)

– Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 13, ст.69. (дата звернення: 25.01.2020)

– Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 46, ст.456. (дата звернення: 25.01.2020)

– Про наукові парки: Закон України № 1563-VI від 25.06.2009. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 51, ст.757. (дата звернення: 25.01.2020)

– Про науковий парк «Київська політехніка: Закон України від 22.12.2006 № 523-V. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 10, ст. 86 (дата звернення: 25.01.2020)

– Проаналізувавши зміст наданих документів та вищезгаданих нормативно-правових актів вважається за необхідне викласти наступне.

Науковцями неодноразово зверталася увага, що проблеми правового регулювання наукових парків в Україні пов'язані з необхідністю удосконалення Законів України «Про наукові парки» та «Про науковий парк «Київська політехніка».[1, С. 44] Необхідно відмітити, що попри наявності загального закону та спеціального, ці закони повинні мати відповідне співвідношення, а спеціальній закон не може суперечити загальному в спільних нормах для усіх наукових парків. Тому ми виходимо з того, що положення нормативного акта, які визначають вимоги, спільні для усіх наукових парків, не можуть встановлювати відмінності в ознаках організаційно-правової форми та в господарській компетенції для будь-якого наукового парку.

Відповідно до Концепції розвитку національної інноваційної системи вона складається із розгалуженої мережі підсистем, однією з яких є інноваційна інфраструктура, що включає в себе і наукові парки. Таким чином, удосконалення законодавства щодо наукових парків також потребує його узгодження з національним інноваційним законодавством.

Важливим фактором для ефективного функціонування наукового парку є деталізація на нормативному рівні пріоритетних напрямів його діяльності з урахуванням положень Законів України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки». Це пов'язано з тим, станом на сьогоднішній день, напрями діяльності деяких наукових парків не відповідають ні стратегічним пріоритетним напрямам інноваційної діяльності на 2011–2021 роки, ні пріоритетним напрямам розвитку науки та техніки.[2]

В цьому аспекті, статтю 2 Закону України «Про науковий парк «Київська політехніка» пропонується доповнити Законами України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 № 3715-VI та «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2001 № 2623-III. Відсутність зазначених нормативно-правових актів приводить до неузгодженості положень

ст. 1 Закону України «Про наукові парки» та Закону України «Про науковий парк «Київська політехніка» як загальних та спеціальних норм. Крім того, важливим є розширення переліку законодавства про науковий парк та його партнерів за допомогою законів та підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють інноваційну та інвестиційну діяльність на національному та міжнародному рівні, а також державну підтримку малого та середнього підприємництва. Особливого значення у цьому аспекті набуває питання узгодженості програмних документів державних органів з підтримки зазначених сфер економіки держави (в тому числі стратегій та концепцій розвитку) із Законом України «Про наукові парки» та Законом України «Про науковий парк «Київська політехніка», з метою забезпечення ефективного функціонування зазначеного суб'єкта інноваційної інфраструктури.

Також, можливим у правовому регулюванні діяльності наукових парків є уточнення та подальше розмежування на законодавчому рівні термінів «продукт» та «продукція» саме для наукових парків, де продукція виступає як результат діяльності підприємства, установи, організації (в тому числі і наукового парку), представлений сукупністю готових до реалізації матеріальних продуктів і послуг. Але цей термін може бути запозичений для вживання тільки з Господарського та Цивільного кодексів України з особливостями змісту термінів «інноваційна продукція», «інноваційний продукт», що містяться у Законі України «Про інноваційну діяльність».

На нашу думку, деталізації потребує і питання визначення режиму спільної власності в розумінні ст. 6 Проекту Закону та особливості правового режиму реалізації суб'єктами (науковим парком та інвестором) права спільної власності на інфраструктурні об'єкти з урахуванням положень Цивільного кодексу України. Крім того, враховуючи, що матеріальною базою функціонування наукового парку «Київська політехніка» є державне майно, розпорядником якого є Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», то необхідним є узгодження зазначеного законопроекту з Законом України «Про управління об'єктами державної власності».

Також у законопроекті відсутнє належне обґрунтування введення абсолютної заборони зміни цільового призначення інфраструктурних об'єктів при зміні їх власників (співвласників). На нашу думку, впровадження такого положення може призвести до неспроможності наукового парку ефективно реагувати на зміни у пріоритетних напрямках, віднесених до сфери його діяльності.

Таким чином, удосконаленню правового регулювання наукового парку «Київська політехніка» має передувати внесення змін до Закону України «Про наукові парки», що забезпечить узгодження загального та спеціального законодавства про наукові парки із законодавством, яке регулює інноваційну та інвестиційну діяльність. Зокрема, законодавчого удосконалення потребує і питання організаційно-правових форм наукових парків. Так, у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань міститься інформація щодо 25 юридичних осіб з назвою «Науковий парк», з яких 17 функціонують у формі товариств з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ). На нашу думку, це пов'язано з низкою переваг організаційного та правового характеру, які можуть використовувати такі суб'єкти, здійснюючи свою спеціалізовану діяльність.

Серед переваг створення інноваційних структур у організаційно-правовій формі ТОВ можливо назвати наступні:

1. Порядок формування статутного капіталу та види вкладів учасників. Так, відповідно до ст. 13 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» вкладом учасника товариства можуть бути гроші, цінні папери, інше майно, якщо інше не встановлено законом. Така норма створює розширене коло можливостей складу статутного капіталу, що забезпечує належне функціонування інноваційної структури.

2. Порядок передачі дивідендів у державні структури.

3. Специфіка відповідальності. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» товариство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім належним йому майном. Товариство не відповідає за зобов'язаннями своїх учасників.[3]

Недосконалість законодавчого визначення організаційно-правової форми наукових парків, неузгодженість його функцій з вимогами до організаційно-правових форм підприємницьких товариств за Цивільним та Господарськими кодексами України, невідповідність принципам корпоративного управління потребують внесення змін у спеціальне законодавство. Крім того, врегулювання потребують питання фінансової діяльності, прозорої структури корпоративних відносин з метою формування довіри до наукових парків.[1, С. 47] В цьому аспекті є доцільним врахування окремих положень запропонованого Міністерством науки та освіти України Проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо активізації діяльності наукових парків».[4] Також, у Законі України «Про наукові парки» необхідно конкретизувати призначення наукових парків в їх меті створення, функціях та завданнях. Таке призначення має полягати в розвитку та комерціалізації науки у закладах вищої освіти та наукових парках, з визначенням системного зв'язку наукової та науково-технічної діяльності цих суб'єктів.[5]

Підсумовуючи необхідно зауважити, що Проект Закону є актуальним, однак внесення змін до механізму функціонування Наукового парку «Київська політехніка» не може бути здійснений без системного підходу із застосуванням принципів права та положень чинного законодавства з питань інноваційного, інвестиційного та цивільного законодавства, а також внесення змін до Закону України «Про наукові парки».

ЛІТЕРАТУРА

1. Глібоко С. В. Наукові парки України: правовий аспект. *Інноваційна система та інформаційні технології в сучасній науці* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків. 20 жовт. 2017 р.). Харків, 2017. С. 44-50.
2. Чернюк В. І. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. Вип.1. С. 72.
3. Завадська А. Т. Питання організації функціонування інноваційних структур у організаційно-правовій формі товариств з обмеженою відповідальністю. *Регіональні інноваційні ініціативи: завдання та шляхи вирішення*: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 5 квітня 2019 року). Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. С. 66-67.

4. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо активізації діяльності наукових парків». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-regulyatornogo-akta-zakonu-ukrayini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-zakoniv-ukrayini-shodo-aktivizatsiyi-diyalnosti-naukovih-parkiv>.

5. Глібко С. В. Правове регулювання діяльності наукового парку як суб'єкта національної інноваційної системи. *Право та інновації*. 2017. № 4 (20). С. 23.

REFERENCES

1. Hlibko, S.V. (2017). Naukovi parky Ukrainy: pravovyi aspekt. *Innovatsiina systema ta informatsiini tekhnologii v suchasni nautsi: zb. tez dop. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 20 zhovt. 2017 r.) – Innovative system and information technologies in modern science: a collection of abstracts of an international scientific-practical conference*. Kharkiv, 44–50 [In Ukrainian].

2. Cherniuk, V.I. (2016). Naukovi parky v Ukrainy – stan ta problemy diialnosti. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti – The theory and practice of intellectual property, issue 1*, 72 [In Ukrainian].

3. Zavadska, A.T. (2019). Pytannia orhanizatsii funktsionuvannia innovatsiinykh struktur u orhanizatsiino-pravovii formi tovarystv z obmezhenoiu vidpovidalnistiu. *Rehionalni innovatsiini initsiatyvy: zavdannia ta shliakhy vyrishennia: zb. nauk. pr. za materialamy kruhloho stolu (m. Kharkiv, 5 kvitnia 2019 roku) - Regional Innovative Initiatives: Challenges and Solutions: Collection of Scientific Papers on Round Table Materials*. Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy, 66–67 [In Ukrainian].

4. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shhodo aktyvizatsii diialnosti naukovykh parkiv». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-regulyatornogo-akta-zakonu-ukrayini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-zakoniv-ukrayini-shodo-aktivizatsiyi-diyalnosti-naukovih-parkiv> [In Ukrainian].

5. Hlibko, S.V. (2017). Pravove rehuliuвання diialnosti naukovoho parku yak subiekta natsionalnoi innovatsiinoi systemy. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovation*, 4 (20), 23 [In Ukrainian].